

Valkenburgse Meer | Inrichtingsplan

Inleiding deel 1

Het Valkenburgse Meer, gelegen tussen de gemeenten Leiden, Katwijk en Wassenaar, wordt al jaren gebruikt voor de winning van industriezand. Xella Kalkzandsteen B.V. wint dit zand, dat essentieel is voor de productie van kalkzandsteen. Om ook in de toekomst voldoende zand te kunnen winnen, wordt de zandwinning in het Valkenburgse Meer uitgebreid. Bij deze uitbreiding hoort een herinrichtingsplan.

Dit herinrichtingsplan dient als natuurcompensatie voor de uitbreiding van het Valkenburgse Meer. De natuurcompensatie vindt (grotendeels) plaats binnen het NatuurNetwerk Nederland (NNN). NNN zorgt ervoor dat bestaande en nieuwe natuurgebieden met elkaar worden verbonden, zodat planten en dieren meer kans krijgen te overleven.

De zuidwestoever van het Valkenburgse Meer is onderdeel van de ecologische verbindingzone Lentevreugd-de Horsten. 'Lentevreugd-de Horsten', verbindt de duinen van Meijndel met de bosrijke landgoederen van Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam. De ecologische verbinding is een combinatie van droge en natte natuur. Dieren zoals eekhoorn, marter en vleermuizen profiteren hiervan.

In het inrichtingsplan waar u nu naar kijkt, worden de uitgangspunten voor de inrichting en de beoogde eindinrichting nader beschreven.

Inleiding deel 2

SPEERPUNTEN INRICHTINGSPLAN

De speerpunten uit het inrichtingsplan:

- realisatie Natuurnetwerk Nederland
- aandacht voor ecologie
- kansen voor recreatie
- archeologie

Vereisten Natuurnetwerk Nederland

De nieuwe oever ten zuidwesten van de uitbreiding van de zandwinning wordt ingericht voor de ontwikkeling van het Natuurnetwerk Nederland. De inrichtingsstructuur sluit aan bij de vereisten die het Natuurnetwerk Nederland daaraan stelt, zoals de realisatie van natuurvriendelijke oevers langs bestaande watergangen, plassen, drassige vegetatie en bloem- en kruidenrijk grasland.

Recreatieve functies

Met de uitbreiding van de plas worden de recreatieve functies in dit gebied verplaatst. Deze functies worden op ten minste een gelijkwaardig niveau teruggebracht en sluiten aan op de bestaande structuur van de huidige plas. De inrichting van deze zone richt zich op de ontwikkeling van natuurwaarden, gecombineerd met vormen van extensief recreatief gebruik, zoals natuurbeleving. Hierdoor onderscheidt deze zone zich van de noordoostelijke oever van de huidige plas, die is ingericht voor intensiever recreatief gebruik.

Inleiding deel 3

DRIE DEELGEBIEDEN

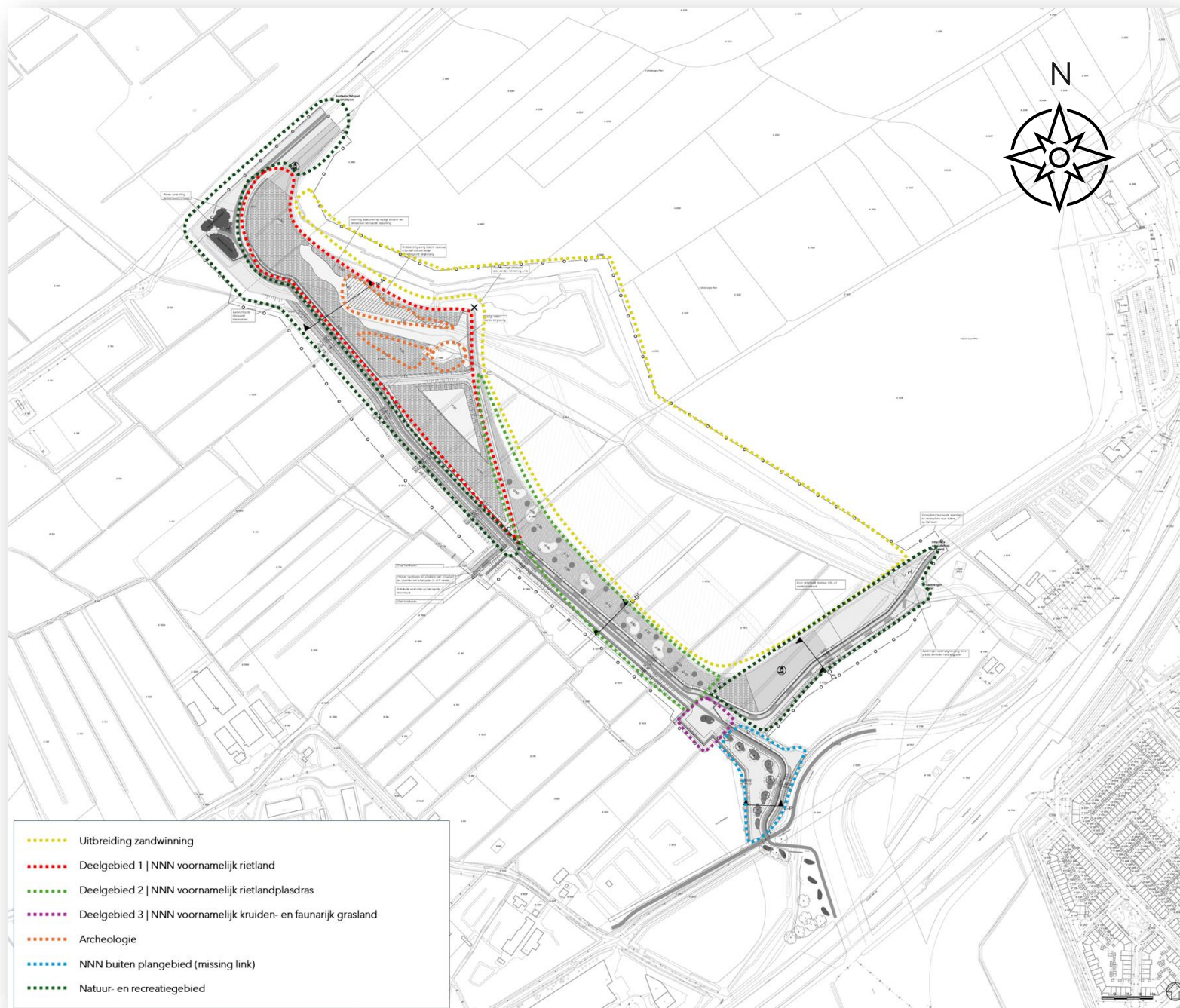
Drie deelgebieden hebben elk een eigen opleveringswijze:

- Deelgebied 1: NNN voornamelijk rietland
- Deelgebied 2: NNN voornamelijk plasdras
- Deelgebied 3: NNN voornamelijk kruiden- en faunarijk grasland

Langs de buitenrand van dit gehele oevergebied worden sloten aangelegd. Tussen de sloten en de zandwinning wordt een natuurgebied aangelegd, waarbinnen recreatief medegebruik mogelijk blijft. De bestaande recreatieve infrastructuur wordt verplaatst naar de nieuwe oever ten zuidwesten van het zandwinningsgebied.

Op het kaartje hiernaast zijn de verschillende gebieden binnen en grenzend aan het inrichtingsplan gemarkeerd.

In deze toelichting bij het inrichtingsplan geven we tekst en uitleg bij de plankaart (zie bijlage 1) en de dwarsprofielen van het inrichtingsplan (zie bijlage 2).

Natuurnetwerk Nederland

Natuurnetwerk Nederland deel 1

De Provincie Zuid-Holland heeft de strook langs het Valkenburgse Meer aangewezen als onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland. Dit NNN-gebied, Lentevreugd-De Horsten verbindt de duinen van Meijndel met de landgoederenzone van Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam. Door het creëren van zowel droge als natte ecologische verbindingen, moet het Valkenburgse Meer een geschikt leefgebied blijven of worden voor diverse diersoorten.

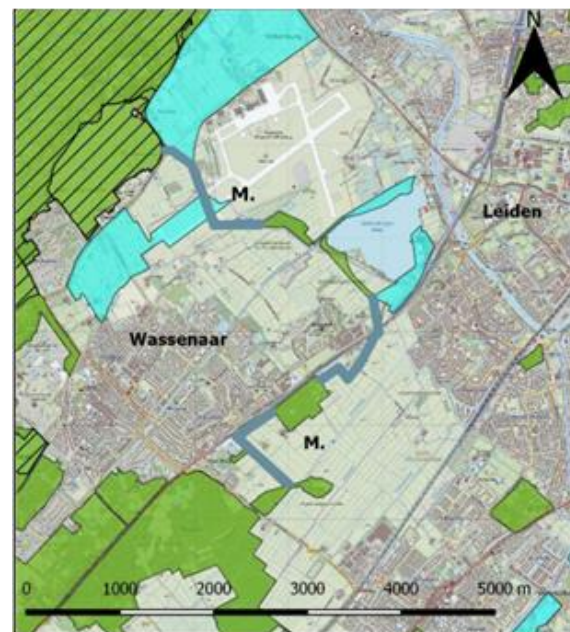
In dit gebied komen verschillende diersoorten voor, zoals rietvogels, de bittervoorn en de kleine modderkruiper. Voor elke soort houden we rekening met hun specifieke habitat, zodat ze in het gebied kunnen blijven.

DOELSOORTEN

Een greep uit de lijst van doelsoorten die zijn opgenomen in het programma van eisen vanuit het Natuurnetwerk Nederland:

- Zoogdieren: eekhoorn, dwergmuis
- Amfibieën: rugstreeppad
- Libellen: bloedrode heidelibel, variabele waterjuffer
- Vlinders: bruin blauwtje, oranjetipje
- Zoetwatervissen: bittervoorn, kleine modderkruiper
- Overige ongewervelden: nauwe korfslak
- Moeras-, bos-, riet- en struweelvogels als slobbeend, boomvalk, ransuil, rietzanger

In dit hoofdstuk lichten we een aantal doelsoorten uit: de rugstreeppad, de rietvogels en de zoetwatervissen. We beschrijven ook de maatregelen die we nemen om deze soorten te ondersteunen. Denk hierbij aan verschillende soorten watergebieden en hun omringende vegetatie, zoals rietland, plassen, poelen, plasdrasgebied, waterschalen bij de bankjes, vochtig hooiland, (moeras)bosjes, kruiden- en faunairijk grasland en diverse rietsoorten.

Natuurnetwerk Nederland deel 2

RUGSTREEPPAD

De rugstreeppad profiteert van de dynamiek die door zandwinning ontstaat. De soort is namelijk afhankelijk van kale, zonbeschenen en zandige substraten: de huidige zandige strook. Voor de voortplanting van de soort zijn tamelijk geïsoleerde wateren nodig: de huidige poldersloten.

De rugstreeppad werd in 2000, 2004 en 2009 waargenomen in de sloten van de te vergraven graslandpercelen. Bij de onderzoeken die daarop volgden in 2013, 2018 en 2024 is deze soort niet meer waargenomen.

Ondanks dat we de rugstreeppad al lang niet meer in het gebied hebben aangetroffen, zijn in het inrichtingsplan nog wel maatregelen opgenomen voor deze diersoort.

Habitat van de rugstreeppad

Een goed habitat voor de rugstreeppad wordt bereikt door het aanleggen van een zandig, reliëfrijk terrein met natte moerassige laagtes en geïsoleerde poelen.

De vegetatie bestaat hier uiteindelijk uit plasdrasgebied met poelen, moerasbosjes en rietclusters en grote lisdodde. Aan de westelijke zijde van het voetpad komt kruiden- en faunairijk grasland.

Rugstreeppad > Deze diersoort profiteert van de dynamiek die door zandwinning ontstaat.

Natuurnetwerk Nederland deel 3

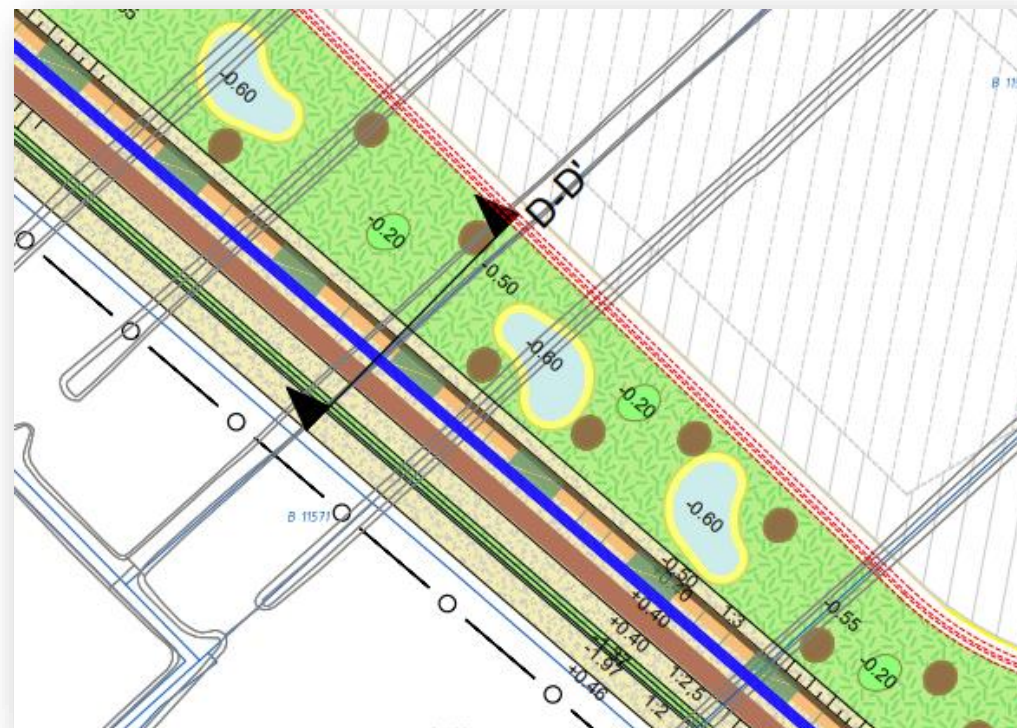
Voortplantingsgebied

De zandopspuiting sluit geleidelijk aan op de zandwinput en de aangrenzende graslanden. De nabijgelegen poldersloten kunnen als voortplantingsgebied voor de rugstreeppad blijven dienen. Daarnaast wordt in het centrale deel van de nieuwe oeverzone nieuw geïsoleerd water en riet aangelegd, wat een mogelijke voortplantingsbiotoop voor de rugstreeppad kan vormen.

Behoud van dynamiek

Voor het behoud van de nodige dynamiek en de beperking van houtopslag is periodieke begrazing en betreding wenselijk. Betreding van de zandopspuiting door recreatie is in dit gebied dus niet per se bezwaarlijk. Integendeel, het kan juist bijdragen aan de dynamiek van het gebied.

Zowel aan de oostzijde als aan de westzijde sluit de dynamische zandruigte aan op een oeverinrichting met een langgerekte rietstrook van enkele meters breed.

DD > De eindhoogte van de dynamische golvende zandruigte varieert tussen 0 meter NAP en -1,0 m NAP. Deze kaart is een detail binnen deelgebied 2.

Natuurnetwerk Nederland deel 4

RIETVOGELS

Gebaseerd op de vereisten van het Natuurnetwerk Nederland moeten verschillende vogelsoorten een prettig leefgebied vinden in het Valkenburgse Meer. Dit omvat moeras-, bos- en struweelvogels zoals de slobbeend, boomvalk, ransuil, fuut, blauwborst, grote bonte specht, groene specht en rietzanger.

In de rietlanden zijn drie typische rietvogels waargenomen: de kleine karekiet, de rietzanger en de rietgors. De rietlanden verruigen enigszins omdat ze droogvallen in het groeiseizoen, waardoor echt waterriet ontbreekt. Door de opslag van wilgen zijn de rietlanden ook geschikt voor struweelbroeders zoals de fitis, winterkoning en putter.

Ontwikkeling nieuwe rietlanden en ondiep water

De inrichting van deelgebied 1 richt zich voornamelijk op de ontwikkeling van nieuwe rietlanden en ondiep water. Door tijdig een vergelijkbare oppervlakte aan rietlanden te realiseren, blijft de locatie van de rietvogels behouden. Hun habitat kan zelfs verbeteren, omdat het inrichtingsplan inzet op de ontwikkeling van meer waterriet.

Rust creëren

In deelgebied 1 van de nieuwe oeverzone is het creëren van rust een belangrijke

factor. Het betreden en invaren van het riet moet voorkomen worden. De aanleg van een sloot langs de hele oever, tussen de grasberm en de nieuwe rietlanden, draagt hieraan bij.

Watervogels als ganzen, eenden en de fuut kunnen door de aanleg van een sloot rust vinden in dit gebied. Ook is het gebied geschikt voor nieuwe nestgelegenheden. Zie bijlage 2 (AA) voor het dwarsprofiel van de nieuwe oeverzone.

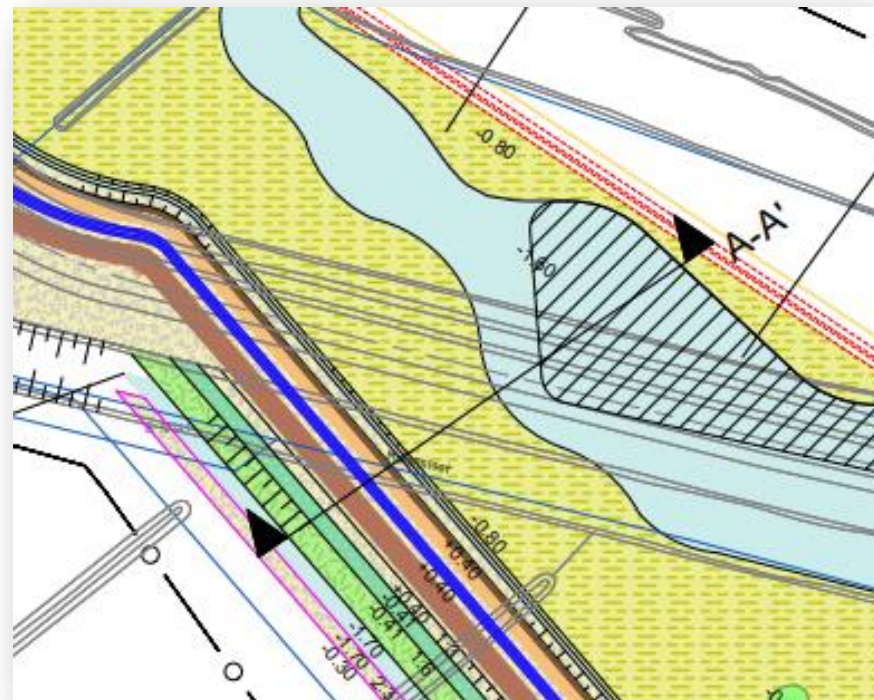
Kleine karekiet > Een typische rietvogel die in het gebied voorkomt.

Natuurnetwerk Nederland deel 5

Vogelsoorten profiteren van grillige inrichting

Door de oeverzone in deelgebied 1 niet strak, maar juist grillig in te richten, profiteren soorten als de visdief en de kokmeeuw. Zij vinden nieuwe nestgelegenheden op de lage, schaars begroeide, zandige stukken.

In het middendeel wordt ondiep water tot een diepte van 1 meter gerealiseerd. De waterplanten in deze zone dienen als paaiplaats voor vissen en als foerageerplek voor diverse vogels.

AA > De ontwikkeling van meer waterriet in deze zone zorgt mogelijk voor een verbetering van de habitat van rietvogels. Deze kaart is een detail binnen deelgebied 1.

Natuurnetwerk Nederland deel 6

ZOETWATERVISSEN

Gebaseerd op de vereisten vanuit het Natuurnetwerk Nederland moeten verschillende zoetwatervissen een prettig leefgebied vinden in het Valkenburgse Meer: de bittervoorn, de kleine modderkruiper, de snoek, de kroeskarper, het vetje, de zeelt en de paling.

Habitat van bittervoorn en zoetwatermosselen

In het inrichtingsplan is een extra brede watergang voorzien met een minder steile oever. Het beheer van deze watergang is aangepast, waarbij jaarlijks een vijfde deel wordt geschoond. Hierdoor kan het habitat voor onder andere de bittervoorn en zoetwatermosselen zich vormen of in stand blijven.

Daarnaast worden er nieuwe watergangen gegraven, wat extra geschikt leefgebied creëert voor bijvoorbeeld de kleine modderkruiper.

Bittervoorn > Aanpassingen zorgen ervoor dat het habitat van deze soort in het gebied in stand blijft.

Kleine modderkruiper > Nieuwe watergangen zorgen voor extra leefgebied voor deze soort.

Kansen voor recreatie

Kansen voor recreatie deel 1

Rond het Valkenburgse Meer is al volop ruimte voor recreatie. Met de herinrichting van het gebied, wordt daar nóg meer op ingezet.

De nieuwe recreatiemogelijkheden in het gebied richten zich vooral op natuurbeleving. Dat gebeurt onder andere met deze elementen:

- recreatieve paden
- een vogeluitkijkpunt

RECREATIEVE PADENSTRUCTUUR IN GRAS

De drie deelgebieden worden begrensd met een recreatieve padenstructuur in gras. Deze structuur wordt aangesloten op de huidige paden aan de westkant en de zuidkant van deelgebieden 1, 2 en 3. De grasbanen met daarin de padenstructuur liggen op 0,4 meter boven NAP.

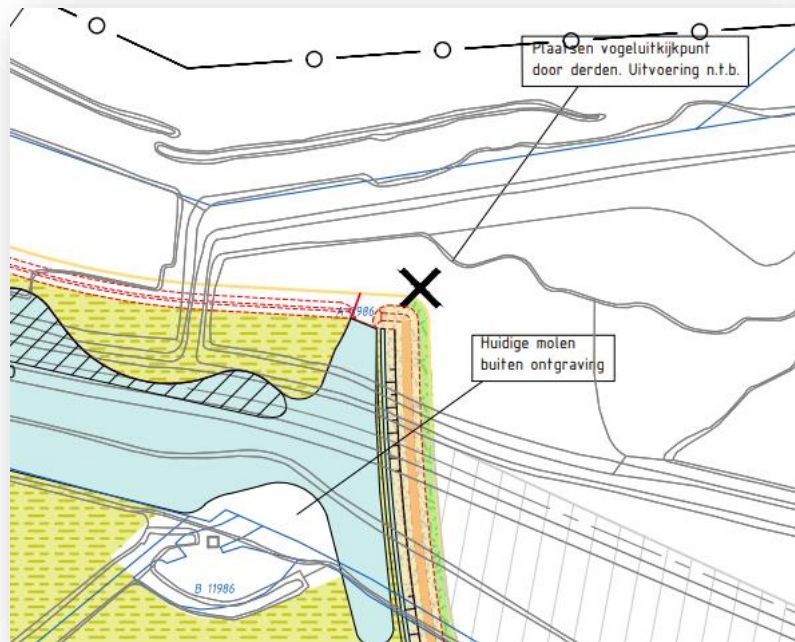
Vanaf deze nieuwe padenstructuur kunnen recreanten op verschillende manieren genieten van de natuur. Er is een verhard fietspad, een smalspoor en een voetpad. Bij de uitbreiding komt er ook een ruiterspoor.

Smalspoor > Het huidige tracé.

Kansen voor recreatie deel 2

Het vogeluitkijkpunt is te bereiken via een kleischelpenpad op de stortdam, omgeven door riet. Het pad op de stortdam wordt door een sloot gescheiden van de aangrenzende rietlanden. Zo zijn de rietlanden niet toegankelijk voor bezoekers en wordt een verstoring van de flora en fauna hier voorkomen.

Vogeluitkijkpunt > De nieuwe locatie. Deze kaart is een detail binnen deelgebied 1.

Archeologie deel 1

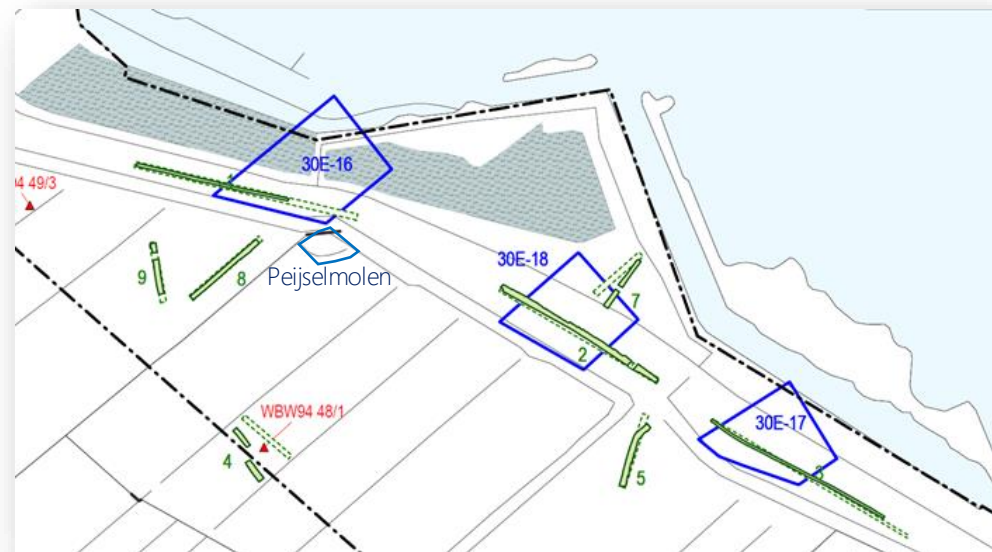
Om de archeologische waarde van het plangebied te bepalen, zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd. Eerst zijn er in het hele gebied boringen uitgevoerd om te bepalen waar mogelijk archeologische resten aanwezig waren. Daarna zijn proefsleuven gegraven om de omvang van mogelijk archeologisch waardevolle gebieden nader in kaart te brengen. Drie gebieden die op de archeologische monumentenkaarten (AMK) stonden ingetekend, zijn uiteraard nauwkeurig onderzocht.

Tijdens het onderzoek is onder meer scherfmateriaal uit de Late IJzertijd en Romeinse tijd gevonden. Ook werd aardewerk uit de eerste helft van de 1e eeuw na Christus gevonden, evenals paalkuilen en greppels van een nederzetting uit de Late IJzertijd en Romeinse tijd.

ARCHEOLOGIE

Het archeologisch onderzoek heeft geleid tot de volgende stappen:

- Gebied AMK 30E-16 en het bouwkundig archeologisch monument – ook bekend als de Peijselmolen – blijven behouden.
- Gebied AMK 30E-18 is volledig archeologisch opgegraven, waarbij een vroeg-Romeinse nederzetting is ontgraven.
- Gebied AMK 30E-17 is na onderzoek vrijgegeven en mag zonder verder onderzoek ontgraven worden.

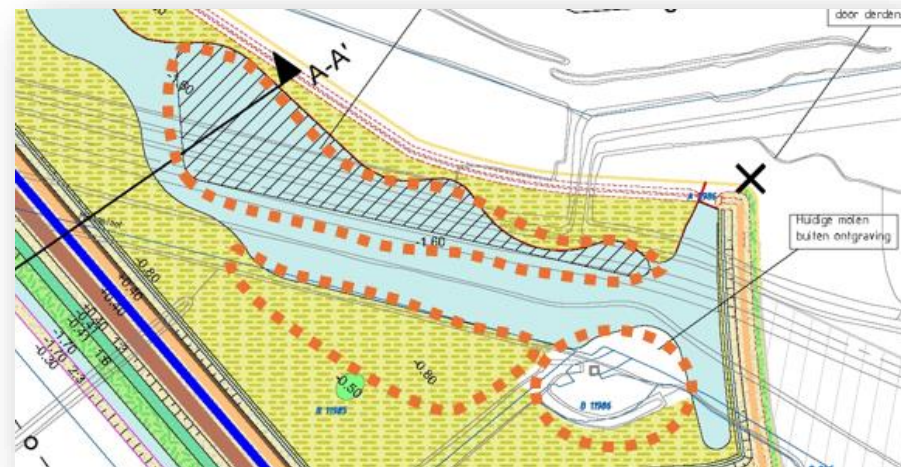
Archeologische gebieden > Blauw gemarkeerd de drie AMK-gebieden die zijn onderzocht.

Archeologie deel 2

Naast het zorgvuldig omgaan met archeologische waarden, worden de nieuwe contouren van de zandwinning en de oever – het nieuwe aangrenzende gebied van het Natuurnetwerk Nederland – ingericht op basis van het inrichtingsplan en archeologisch onderzocht.

De Peijselmolen wordt, ten opzichte van het oorspronkelijke inrichtingsplan, buiten de ontgraving gelaten vanwege de bouwkundige archeologische waarde. Op deze locaties staan al bosschages en rietlanden die passen binnen de beoogde natuurontwikkeling.

Verder is in 2012 een historisch vooronderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van conventionele explosieven. Op basis hiervan is het gebied als niet-verdacht aangemerkt.

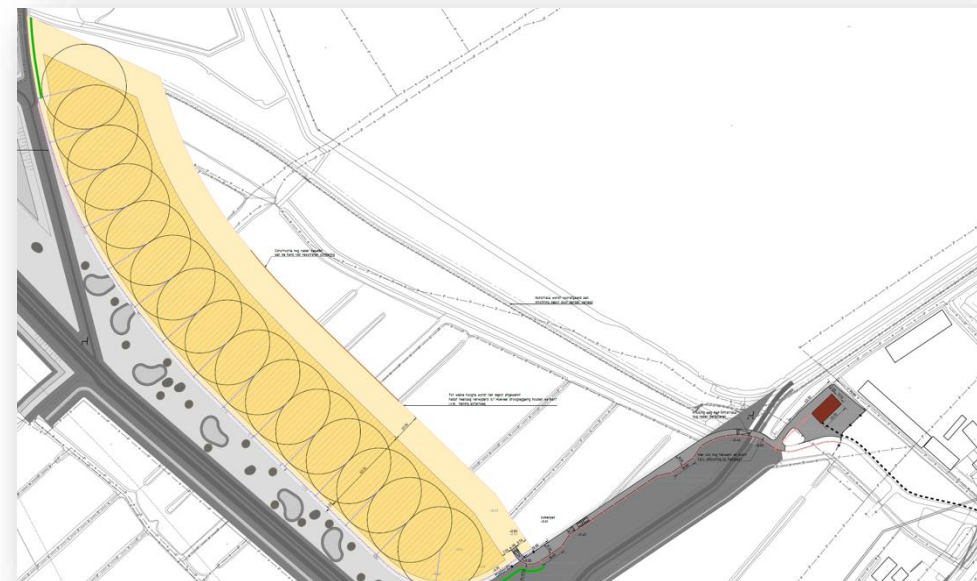
Archeologische gebieden > In het oranje zijn de drie archeologische gebieden gemarkeerd, waaronder de Peijselmolen rechts onderin. Deze kaart is een detail binnen deelgebied 1.

Werkterrein

Werkterrein deel 1

Tijdens de zandwinning blijft het werkterrein bereikbaar via een reeds bestaande toegangsweg. Ten noorden van deze weg realiseert Xella Kalkzandsteen B.V. voor de duur van de zandwinning een loods. Verder noordwestelijk wordt een werkterrein ingericht. Hier wordt het gewonnen zand opgeslagen en verladen.

Depot en loods > Overzicht met locatie van het depot (met sproeiinstallatie) en de loods. Deze kaart is een detail binnen deelgebied 3.

Werkterrein > Impressie van het werkterrein van de zandwinning.

Bijlagen

Bijlagen deel 1

---

1. INRICHTING NATUURZONE
2. DWARSPROFIELEN

